

O jumătate de secol dedicat cercetării în agronomie*

*Ion C. Popescu***

Stimate domnule academician Ioan-Aurel Pop, președinte al Academiei Române,

Stimate domnule academician Cristian Hera,

Stimată doamnă Georgia Hera,

Distins auditoriu,

Sunt deosebit de onorat să mă adresez de la această tribună, de la care au vorbit de-a lungul timpului iluștri academicieni români și de la care am ascultat astăzi distinse personalități academice, cu prilejul omagierii renumitului academician Cristian Ioan Hera, la împlinirea celor 85 de ani de viață, șase decenii de activitate profesională și aproape un sfert de veac de când este membru al Academiei Române.

Cu încredința dumneavoastră mă voi referi la cum l-am cunoscut pe sărbătoritul nostru de astăzi, distinsul academician Cristian Hera.

Îl știu pe academicianul Cristian Ioan Hera de o jumătate de secol, din anii '70, pe atunci Domnia Sa era tânăr cercetător, dar deja doctor în agronomie și doctor docent în științe.

În anul 1970, eu eram tânăr diplomat, proaspăt sosit la Viena, fiind responsabil cu relația României cu Agenția Internațională pentru Energie Atomică (AIEA) și Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială (ONU/ID). În acel an am aflat pentru prima dată de Cristian Hera că era beneficiarul contractului de cercetare în domeniul culturii cerealelor oferit de AIEA în valoare de 4500 de dolari, o sumă importantă pentru acea perioadă. Pentru comparație, fiindcă vorbim de dolari, acum aproape 50 de ani, un bilet de călătorie cu autobuzul și metrourile la New York costa 25 de cenți (a quarter),

iar în acest an era 2,75 dolari, dacă nu cumva între timp s-a majorat la 3 dolari. Deci fondurile alocate atunci aceluși contract ar echivala astăzi cu peste 45 000 de dolari.

Aflasem, totodată, că Hera Cristian avusese primul contact cu Agenția Internațională pentru Energia Atomică în anul 1963, când, la numai 30 de ani, era cercetător științific principal la Institutul de Cercetări pentru Cereale și Plante Tehnice (ICCPT) Fundulea, a participat la o reuniune organizată de Agenția de la Viena, unde a fost inițiat programul de cercetare privind folosirea îngrășămintelor marcate cu izotopi stabili și radioactivi, în vederea stabilirii sistemelor de fertilizare la porumb.

În anul 1970, Secretariatul AIEA era angajat în execuția unuia dintre cele mai mari proiecte de asistență tehnică finanțat pentru România de către Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD/UNDP) – Cultura plantelor, ameliorarea și producerea de semințe (Plant breeding and Seed production) – ROM 68/504 în valoare de peste 1,3 milioane dolari, aprobat pentru ICCPT Fundulea. Și astăzi această sumă este impresionantă, dar vă imaginați ce însemna acum 50 de ani! Timp de trei ani, la realizarea aceluși proiect major de asistență tehnică de care beneficia Institutul de la Fundulea, responsabil cu realizarea unor componente ale proiectului – în principal cu asigurarea selecționării experților străini, al efectuării burselor de specializare și procurării de aparatură și echipamente – a fost Cristian Hera, tânăr șef de laborator, apoi șef de secție, cercetător principal la ICCPT Fundulea.

*Cuvânt rostit la sesiunea omagială „Academicianul Cristian Hera la 85 de ani” (12 decembrie 2018, Aula Academiei Române)

**Ministru-consilier, fost director al Direcției „Organizații internaționale Ministerul Afacerilor Externe”

În toamna anului 1970 am organizat de la Viena vizita la ICCPT Fundulea a Misiunii Agenției care includea pe experții Bjorn Sigurbjornsson din Divizia FAO/AIEA și Arturo Cairo din Divizia de asistență tehnică AIEA, în vederea evaluării realizării acestui proiect. Cu acel prilej am auzit din nou de Cristian Hera care, devenit între timp director științific al institutului, a fost gazda celor doi membri ai misiunii Agenției Atomice, cărora le-a prezentat realizările Laboratorului de radioizotopi și pe cele ale Laboratoarelor îngrășăminte, amendamente și izotopi, de fiziologie a plantelor. Însoțiți de Cristian Hera, ei au vizitat și Academia de Științe Agricole și Silvicultură. Cei doi experți au apreciat pozitiv rezultatele obținute în cadrul proiectului și au considerat, „ca o urmare logică”, continuarea acestuia în a doua fază – aprobată de PNUD doi ani mai târziu, în 1972 –, cu alocarea a peste 625 000 de dolari. Între timp, AIEA a mai executat un proiect finanțat de PNUD – „Dezvoltarea cercetării agricole” (ROM/70/017) –, ce a constat din burse pentru cercetătorii de la ICCPT Fundulea, pentru care fuseseră alocate 17 000 de dolari.

Aceste trei proiecte sunt menționate într-una dintre cărțile mele, *Romania and the United Nations Development Programme*, apărută în 2015 și lansată la MAE, același an. La acea acțiune, autorul cărții a fost onorat de prezența și participarea activă la discuții a domnului academician Cristian Hera, vicepreședinte atunci al Academiei Române, care a depănat cu amabilitate amintiri despre acele proiecte și despre colaborarea noastră în cadrul programelor de cercetare și asistență tehnică, finanțate de AIEA Viena.

În acea perioadă am mai aflat, tot de la Viena, că Hera Cristian Ioan era cercetător științific, coordonator al Programului de cercetare organizat în România de AIEA cu privire la utilizarea izotopilor stabili și radioactivi în optimizarea folosirii îngrășămintelor în cultura porumbului și leguminoaselor. În domeniul grâului organizase acest program în anii anteriori.

Între timp, Cristian Hera a mai obținut o serie de proiecte de asistență tehnică finanțate de AIEA, printre care: „Studii pentru fertilitatea solului” (ROM/5/004) în valoare de 56 700 dolari, „Radioizotopi în agricultură” (ROM/5/003) ș.a., precum și alte contracte de cercetare finanțate de Agenția Internațională de Energie Atomică.

În iunie 1973, Clarence O’Neal, șeful Comisiei de cercetare și contracte din Secretariatul AIEA, s-a

deplasat la ICCPT Fundulea pentru a analiza desfășurarea contractului de cercetare acordat de Agenție în domeniul culturii cerealelor, menționat anterior, condus de Cristian Hera. Acesta și-a exprimat deplina satisfacție pentru modul de realizare a contractului și a afirmat că și prin contractele de cercetare realizate de ICCPT Fundulea, sub conducerea directorului științific Cristian Hera, România se situa, atunci, pe primul loc între țările beneficiare de contracte AIEA. *Tempi passati!*

Datorită realizărilor sale de excepție pe plan profesional, în munca de cercetare în colaborare cu AIEA, dr. Cristian Hera fost desemnat expert internațional al AIEA în utilizarea tehnicilor nucleare pentru îndrumarea specialiștilor din diferite țări în inițierea și efectuarea cercetărilor în domeniul fertilității solului, nutriției plantelor și aplicării îngrășămintelor, funcție pe care a îndeplinit-o timp de peste două decenii. Prima sa misiune în această calitate i-a fost încredințată în Turcia, începând cu luna septembrie 1968, pentru o perioadă de nouă luni, unde, la Institutul de Cercetări pentru Fertilitatea Solului și Îngrășăminte, a organizat primul Laborator de izotopi și primele experiențe de câmp cu îngrășăminte marcate cu izotopi stabili și radioactivi din Turcia.

În ședința Consiliului guvernatorilor AIEA, din 12 decembrie 1995, reprezentantul român, prof. dr. Oliviu Gherman, menționa că România participă la realizarea a 24 de proiecte de cooperare tehnică cu AIEA în domeniul nuclear, evidențiind în mod special pe cele din *fertilitatea solului* și adăuga că în anumite sectoare, cum ar fi cel de folosirea tehnicii izotopilor în agricultură și folosirea acceleratoarelor de particule în fizică, „România are experți cu un înalt grad de cunoștințe și experiență”. De remarcat că agricultura era menționată înaintea fizicii ca domeniu de utilizare a energiei nucleare în țara noastră. Printre experții la care se făcea referință se avea în vedere, desigur, dr. Cristian Hera, pentru contribuția sa remarcabilă la folosirea izotopilor în cercetările privind agricultura.

L-am cunoscut pe dr. Cristian Ioan Hera în anul 1976. La revenirea mea în țară, în Centrala MAE după încheierea misiunii la Viena, în 1975 mi s-a încredințat asigurarea relațiilor cu Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) de la New York, Biroul acestuia de la București, precum și coordonarea programelor de asistență tehnică PNUD, realizate în țara noastră. În acea calitate am

efectuat prima mea vizită la ICCPT Fundulea, însoțindu-l pe reprezentantul rezident PNUD și coordonatorul cooperării tehnice din sistemul ONU, la București, srilankezul Bharatian Devarajan, în anul 1976. Atunci l-am întâlnit prima dată pe dr. Cristian Hera. Au urmat și alte vizite: în 1977, cu francezul Roger Polgar și în 1982 cu americanul Raymond Rabenold; în primele două vizite am fost primiți de directorul științific Cristian Ioan Hera, iar la ultima de către directorul general al ICCPT Fundulea, Cristian Ioan Hera, numit nu demult în acea înaltă funcție. De fiecare dată ne bucuram de ospitalitatea deosebită a directorului general Cristian Hera.

În cei 20 de ani de directorat (director științific și director general) la ICCTP Fundulea, domnul Cristian Hera a fost inițiatorul unor acțiuni importante realizate în cadrul programelor de asistență cu PNUD și AIEA pentru obținerea de burse acordare cercetătorilor din institut, precum și procurarea de aparatură și echipamente performante de cercetare.

În acea perioadă în atribuțiile mele de serviciu la MAE mi se încredinșase și promovarea candidaturilor de funcționari și experți internaționali români în organizațiile internaționale din sistemul ONU. Știind aprecierile deosebit de favorabile de care se bucura dr. Cristian Hera în Secretariatul AIEA în cadrul programelor de cercetare prin utilizarea tehnicilor nucleare, precum și faptul că era cunoscător a patru limbi de circulație internațională, se acționa și prin Misiunea permanentă a României pe lângă AIEA la Viena pentru ocuparea de către Cristian Hera, pe atunci director științific al ICCPT Fundulea, a postului de șef al Secției de cercetare pentru fertilitatea solului, nutriția plantelor, irigații și producția vegetală, care i se potrivea ca o mânășă. Deși era arhicunoscut și apreciat în Secretariatul AIEA, inclusiv de către directorul general Hans Blix, a trebuit, potrivit cutumei, să se prezinte la concurs, pe care l-a câștigat cu brio. Ne-am bucurat la MAE de această reușită, gândind că România mai avea un funcționar internațional la AIEA, de această dată la cel mai înalt nivel de încadrare ierarhică a unui candidat român de până atunci în schema Secretariatului Agenției. Cu toate acestea, cum „nu sunt vremurile sub om, ci bietul om sub vremei”, în anul 1981 nu s-a putut finaliza angajarea sa pe postul pe care îl obținuse prin concurs.

Dreptatea a învins în cele din urmă! După zece ani, la sfârșitul anului 1990, același post a fost scos iar la concurs. În luna ianuarie 1991, domnul

Cristian Hera s-a prezentat din nou, câștigând concursul pentru a doua oară, de această dată fiind numit și angajat. Erau alte „vremi”. Poate a fost confirmare a zicalei: „Orice rău spre bine”.

La sfârșitul concursului, directorul general al AIEA, Hans Blix, i-a spus să se prezinte la serviciu a doua zi. Domnul Cristian Hera era atunci director general al ICCPT Fundulea și a putut să-și înceapă activitatea de director al Secției respective în Divizia FAO/AIEA din Departamentul de cercetare al Agenției numai în luna februarie a aceluiași an. Două luni mai târziu l-a urmat și soția, doamna Georgia Hera, trecând însă înainte, cu amabilitate, pe la MAE pentru a-și lua „la revedere” și pentru a-și exprima mulțumiri pentru sprijinul acordat în înlesnirea formalităților de plecare la Viena.

Cristian Ioan Hera, în cei aproape șapte ani cât a ocupat acea funcție în AIEA, până la vârsta de pensionare, a avut contractul reînnoit de trei ori și a desfășurat în toată această perioadă o activitate remarcabilă, apreciată de toți cei cu care a colaborat în programele de cercetare și asistență tehnică inițiate și finanțate de AIEA Viena.

În acea vreme, eu eram director al Direcției „Organizații Internaționale din MAE” și am urmărit cu interes și satisfacție activitatea directorului român din IAEA, Cristian Hera. În toți acei ani, el a reușit schimbarea strategiei de cercetare care se axa, la acea dată, numai pe tematici privind fixarea biologică a azotului, introducând noi programe de cercetare. A inițiat programe de cercetare științifică și de cooperare tehnică în aproape 50 de țări, printre care: China, Egipt, Indonezia, Venezuela, Portugalia, Turcia, participând direct la organizarea experiențelor și la dezbaterile rezultatelor obținute. Totodată a organizat cursuri regionale în Europa, America Latină, Africa și Asia (Turcia, Chile, Mexic, Etiopia, Tailanda), precum și cursuri interregionale la laboratoarele AIEA de la Seibersdorf, de lângă Viena. Totodată a continuat să sprijine pe cercetătorii români în cadrul programelor de cercetare FAO/AIEA, prin participarea la seminarii și cursuri de specializare.

În perioada activității sale, în Departamentul FAO/IAEA din Secretariatul Agenției Atomice din Viena, a fost și redactor-șef al publicației „Soil Newsletter”, editate de AIEA la Viena.

În anul 1997, o comisie formată din șase experți de prestigiu a făcut o evaluare a Secției de la AIEA, conduse de directorul Cristian Hera, declarând-o

centru de excelență, fiind primul din rețeaua de cercetare științifică a ONU.

Cu prilejul decernării Premiului Nobel pentru Pace, în 2005, Agenției Internaționale pentru Energie Atomică, directorul general adjunct al AIEA, David B. Waller, a adresat fostului director Cristian Hera al Secției de cercetare pentru fertilitatea solului, nutriția plantelor, irigații și producția vegetală o diplomă, semnată de directorul general Mohamed ElBaradei, dedicată colaboratorilor AIEA în semn de recunoștință pentru contribuția adusă la activitatea Agenției, care a condus la acordarea acelei înalte distincții internaționale.

Amintindu-și de acei ani când a lucrat la Agenția Internațională de Energie Atomică, cu amabilitatea și colegialitatea care-i sunt caracteristice, a acceptat la începutul anului 2018, când îndeplinea funcția de președinte al Academiei Române, să-mi dea o recomandare, care mi se cerea la Arhivele Agenției, pentru documentarea mea în vederea scrierii unei cărți –

și la care lucrez în prezent – privind cooperarea României cu AIEA de-a lungul celor 60 de ani scurși de la înființarea Agenției. Reînnoiesc sincerele mele mulțumiri și de această dată.

Stimate domnule academician Cristian Ioan Hera,

Acum, la împlinirea celor opt decenii și jumătate de viață cu o strălucită activitate profesională, vă doresc ani mulți în continuare, însoțiți de noi izbânzi în munca dumneavoastră neobosită spre binele cercetării și științei agricole din țara noastră, al dezvoltării cercetării și științei românești.

Ani 85 împliniți.

La mulți ani! Să ne trăiți!

Scara vieții s-o urcați

SUTA s-o aniversați!

Dacă invitat voi fi,

Vă promit că voi veni!

Ridic cupa cu Fetească

Și vă cânt „Mulți ani trăiască”!!!

